

Factsheet 2017-2

Registratie kindermishandelings- zaken in de justitieketen

Auteurs: A. ten Boom en S. Zebregs¹

april 2017

Het actuele aantal kindermishandelingszaken in de justitieketen is niet bekend. De beschikbaarheid van up to date informatie over het aantal zaken dat bijvoorbeeld jaarlijks behandeld wordt door justitie organisaties lijkt niet verbeterd sinds het onderzoek naar de inzet van het strafrecht bij kindermishandeling uit 2010 (Van Vianen et al., 2010). Het ministerie van Veiligheid en Justitie wil dat het aantal kindermishandelingszaken in de justitieketen in de toekomst gemonitord en gevolgd kan worden.² Er

lopen momenteel enkele projecten die daaraan bij moeten dragen. Onder andere laat de Directie Beschermen, Aanpakken en Voorkomen van het ministerie onderzoeken of een filter ontwikkeld kan worden waarmee kindermishandelingszaken automatisch uit de politiedatabase gefilterd kunnen worden.

Kindermishandelingszaken worden niet eenduidig geregistreerd door de diverse justitie organisaties. Bijvoorbeeld houdt de politie in haar registratie wel bij of sprake is van huiselijk geweld, maar kindermishandeling (dat gedeeltelijk onder huiselijk geweld valt en gedeeltelijk daarbuiten) wordt niet als zodanig gelabeld (Snippe et al., 2016, p. 26). Bij het Openbaar Ministerie zijn zaken van met name niet-seksuele kindermishandeling slecht herkenbaar in registratiesystemen. Zij kunnen vallen onder 17 verschillende artikelen uit het Wetboek van Strafrecht (Alberda et al., 2015, p. 23). Ook in de registraties van de Raad voor de Kinderbescherming is geen code of variabele opgenomen waarmee per zaak wordt vastgelegd of er sprake is van kindermishandeling (Snippe et al., 2016, p. 45). Al met al is er dan ook geen landelijk zicht op de instroom, doorstroom en uitval van zaken, noch op de ontwikkeling daarvan door de tijd. De Directie Beschermen,

¹ Dank aan de klankbordgroep bestaande uit Essy van Dijk (WODC), Klaas Kooijmans (NJI), Lianne van Stuijvenberg (VenJ) en Evelien Boeije (VenJ), die als klankbordgroep een concept versie van deze factsheet hebben becommentarieerd.

² Het gaat hier niet om de omvang van het fenomeen kindermishandeling in Nederland, maar nadrukkelijk alleen om het aantal zaken dat bij justitie organisaties is geregistreerd.

Aanpakken en Voorkomen van het ministerie van Veiligheid en Justitie heeft het WODC gevraagd de huidige kennis over het aantal geregistreerde kindermishandelingszaken in de justitieketen in beeld te brengen op basis van bestaande (onderzoek)rapporten. Hierbij gaat het expliciet om registraties en niet om schattingen van de totale omvang van het fenomeen kindermishandeling in Nederland. Het beeld dient relatief actueel te zijn; men is geïnteresseerd in informatie over aantallen sinds het jaar 2012.

Onder de justitieketen worden in dit verband de volgende organisaties verstaan: politie, Openbaar Ministerie (OM), rechtspraak, Raad voor de Kinderbescherming, reclassering en gecertificeerde instellingen³. Bij de politie kan (een vermoeden van) kindermishandeling worden gemeld of aangegeven. Ook kan de politie zelf bedreigende situaties voor kinderen signaleren. De politie kan een zorgmelding doen bij Veilig Thuis (voorheen AMK), opsporingsonderzoek doen en een proces-verbaal insturen bij het OM. Het OM beslist over de verdere vervolging (en kan zich laten adviseren door de Raad voor de Kinderbescherming en de reclassering). De zaak kan door het OM zelf worden afgedaan dan wel worden voorgelegd aan de strafrechter.⁴ De rechter kan tot een veroordeling of vrijspraak komen. De Raad voor de Kinderbescherming heeft (onder andere) als taak meldingen te onderzoeken van vermoedens van kindermishandeling die afkomstig zijn van bijvoorbeeld gemeenten (Veilig Thuis) of jeugdhulpinstellingen. De raad beoordeelt of ingrijpen nodig is en kan de kinderrechter vragen een kinderschermingsmaatregel op te leggen.⁵ Een gecertificeerde instelling voert de maatregel uit en zorgt ervoor dat er een gezinsvoogd komt. De reclassering adviseert rechters en officieren van justitie over de beste aanpak voor daders of verdachten, houdt toezicht op veroordeelden en geeft gedragstrainingen.

Kindermishandeling was in de periode waarop dit onderzoek is gericht, gedefinieerd in de Wet op Jeugdzorg en sinds 1 januari 2015 in de Jeugdwet. In

beide wetten luidt de definitie van kindermishandeling: 'elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel'. Uit deze definitie komen (ten minste) drie criteria naar voren waaraan een zaak moet voldoen om te worden geclassificeerd als kindermishandeling:

- 1 Het slachtoffer moet minderjarig zijn.
- 2 De pleger moet een ouder zijn of een andere persoon waartoe de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat.
- 3 Het moet gaan om een interactie van fysieke, psychische of seksuele aard die actief of passief wordt opgedrongen waardoor ernstige schade in de vorm van fysiek of psychisch letsel wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan het slachtoffer. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan (fysieke of psychische) verwaarlozing, fysieke mishandeling, seksuele mishandeling/misbruik, kinderpornografie, vrouwelijke genitale verminking en blootstelling van kinderen aan geweld tussen ouders/verzorgers (zie bijv. Alink et al., 2011). Mensenhandel met minderjarige slachtoffers wordt in de literatuur normaliter niet als vorm van kindermishandeling beschouwd. Ook in deze factsheet laten we dat fenomeen daarom buiten beschouwing.⁶

Om te kunnen bepalen of een zaak binnen de definitie van kindermishandeling valt en als zodanig geregistreerd zou moeten worden, moet dus niet alleen bekend zijn of het slachtoffer van genoemde interactie(s) minderjarig is, maar ook wat de relatie van het slachtoffer tot de pleger is.

De probleemstelling die in deze factsheet wordt beantwoord, is: *Wat is begin 2017 uit bestaande (onderzoek)rapporten bekend over het aantal geregistreerde kindermishandelingszaken in de justitieketen over de periode vanaf 2012?*

³ Instellingen die een kinderschermingsmaatregel of jeugdreclassering uitvoeren en gecertificeerd zijn voor het voldoen aan de kwaliteitseisen.

⁴ OM-aanwijzing huiselijk geweld en kindermishandeling (BWBR0037818).

⁵ Brochure 'Over de Raad voor de Kinderbescherming'. www.kinderbescherming.nl/documenten/brochures/2015/01/01/brochure-over-de-raad-voor-de-kinderbescherming

⁶ Geïnteresseerden worden verwezen naar bijvoorbeeld de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2016), *Monitor mensenhandel. Cijfers mogelijke slachtoffers 2011-2015*. Den Haag: Nationaal Rapporteur.

Box 1 Belangrijkste bevindingen

- Bestaande documenten geven een zeer beperkt beeld van het aantal kindermishandelingszaken in de justitieketen.
- Belangrijk is dat de gegevens over kindermishandelingszaken in bestaande documenten niet aansluiten op de Jeugdwet definitie van kindermishandeling. In de documenten is wel weergegeven of het slachtoffer minderjarig is, maar niet wat de relatie is tussen het slachtoffer en de verdachte/dader. Het is daardoor niet duidelijk of de verdachte/dader wel altijd een ouder of een andere persoon betreft waartoe het slachtoffer in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, terwijl dit een belangrijk criterium is uit de wettelijke definitie van kindermishandeling. De gevonden aantallen zaken zullen naar verwachting zodoende kindermishandelingszaken volgens de definitie uit de Jeugdwet bevatten, maar het is niet duidelijk hoeveel dit er exact zijn.
- Het is onduidelijk hoe de wél aangetroffen gegevens over kindermishandelingszaken zich tot elkaar verhouden. Waar de ene bron rapporteert over het aantal slachtoffers, rapporteert de andere bron over het aantal verdachten en weer andere bronnen over het aantal strafzaken en/of incidenten. Bovendien ontbreekt een deel van de informatie over de afhandeling van zaken (bijv. welk deel is geseponeerd? Over welk deel is een zorgmelding gedaan?)

Aanpak van het onderzoek

Documenten die informatie zouden kunnen bevatten over aantallen kindermishandelingszaken zoals bekend bij justitie organisaties vanaf 2012, zijn geïnventariseerd. Dit is gedaan door het checken van publicaties op de websites van diverse relevante organisaties (Nederlands Jeugdinstituut, Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, Centraal Bureau voor de Statistiek, De kinderombudsman, WODC, Raad voor de Kinderbescherming, Defence for Children, Movisie, Verweij Jonker Instituut). De voorlopige lijst van te includeren documenten is vervolgens naar contactpersonen bij het Nederlands Jeugdinstituut, de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, de Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg en Reclassering Nederland gestuurd, met het verzoek of men (aanvullende) documenten kon noemen. Deze activiteiten hebben geleid tot een groslijst met mogelijk te includeren documenten.

Inclusiecriteria

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te bieden in de registratie van kindermishandeling in de justitiële keten op basis van bestaande (onderzoek)rapporten. Daarom zijn alleen documenten geïnventariseerd die iets zeggen over het aantal kindermishandelingszaken in de volgende *organisaties*: politie, OM, rechtspraak, Raad voor de Kinderbescherming, reclassering en gecertificeerde instellingen. Documenten met data over bijvoorbeeld Advies- en Meldpunten Kin-

dermishandeling (AMK) en Slachtofferhulp zijn dus niet meegenomen. De gevonden documenten (bronnen) zijn vervolgens beoordeeld aan de hand van twee criteria om te bepalen of deze geïnccludeerd konden worden. Het eerste criterium stelt dat registratiedata over het aantal kindermishandelingszaken beschikbaar moeten zijn uit de periode vanaf 2012. Het tweede criterium stelt dat de bron betrouwbare exacte getallen dient te bevatten of informatie op basis waarvan betrouwbare exacte getallen herleidbaar zijn. Bronnen zijn enkel geïnccludeerd wanneer aan beide criteria is voldaan. In bijlage 1 is een overzicht te vinden van de gevonden bronnen en de beoordeling daarvan op basis van de inclusiecriteria.

Data extractie

Alle beschikbare bronnen zijn doorgenomen op beschikbaarheid van relevante gegevens over kindermishandeling. Hierbij is gezocht naar exacte aantallen of percentages waarvoor op betrouwbare wijze de bijbehorende exacte aantallen konden worden berekend. Percentages waarbij niet op betrouwbare wijze de exacte aantallen konden worden berekend (bijvoorbeeld omdat de totalen waarover percentages waren berekend niet duidelijk waren) zijn buiten beschouwing gelaten.

Resultaten

De geïnccludeerde bronnen zijn ingedeeld in drie categorieën: Seksuele en niet-seksuele kindermis-

handeling gecombineerd, alleen seksuele kindermishandeling en alleen niet-seksuele kindermishandeling. Binnen deze categorieën worden de data per bron beschreven. Daarbij zijn de bronnen geordend op basis van het jaar of de periode waarover de bron informatie bevat. Hierbij is gewerkt op basis van beschikbaarheid van data in de geïncludeerde bronnen.

Seksuele en niet-seksuele kindermishandeling samen

CBS: Geweld- en Zedendelicten 2014 (Ebenau & Oostrom, 2016)

Op verzoek van het Nederlands Jeugdinstituut heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in 2016 een overzicht gepubliceerd van de prevalentie van geregistreerde zeden- en geweldsdelicten in 2014. Hierin worden data gepresenteerd die afkomstig zijn uit politieregistraties.

Bij de politie zijn in 2014 10.550 slachtoffers van 17 jaar en jonger geregistreerd. De meeste van deze slachtoffers (n=8270) waren 12 tot en met 17 jaar oud. Dit aantal neemt af naar 1.750 slachtoffers in de leeftijdscategorie 5 tot en met 11 jaar en 530 slachtoffers in de leeftijdscategorie 0 tot en met 4 jaar. Van de slachtoffers die bekend zijn bij de politie, zijn 5.650 gevallen slachtoffer van mishandeling, 2.060 slachtoffer van bedreiging, 2.520 slachtoffer van seksueel geweld en 310 slachtoffer van ander soort delicten.

De benadering van dit overzicht wijkt af van de wettelijke definitie van kindermishandeling zoals eerder vermeld. *Alle* geweld- en zedendelicten tegen minderjarigen zijn immers opgenomen, ongeacht de relatie met de pleger. Wanneer de wettelijke definitie van kindermishandeling zou zijn gevolgd, dan zouden dit alleen zaken zijn geweest waarbij de pleger een ouder is of sprake is van een andere afhankelijkheids- of onvrijheidsrelatie. Dergelijke zaken zullen onderdeel uitmaken van de door het CBS gerapporteerde cijfers. In de bredere benadering van het CBS zijn echter, voor zover na te gaan, ook andere delicten meegenomen. De cijfers voor kindermishandeling zoals gedefinieerd in de Jeugdwet zullen daardoor lager zijn.

Alleen Seksueel

Data uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) uit 2012 (Beerthuisen & Wartna, 2014)

Uit het memorandum van Beerthuisen en Wartna (2014) komt op basis van OBJD data met betrekking tot het OM naar voren dat in 2012 over 1.429 verdachten van seksueel geweld tegen kinderen een beslissing is genomen in een strafzaak. Het merendeel van de verdachten (n=1.022) is meerderjarig. Minder dan de helft van de verdachten (n=683) heeft een 'geldige afdoening' gekregen (d.w.z. een straf of maatregel door de rechter opgelegd of een afdoening door de officier van justitie).⁷ In deze cijfers zijn zowel hands-on als hands-off delicten meegenomen.

In de onderzoekbenadering van Beerthuisen en Wartna (2014) is gekeken of het slachtoffer minderjarig was. Hierbij is niet bekend of er sprake was van een relatie tussen de (vermeende) pleger en het slachtoffer die binnen de wettelijke definitie van kindermishandeling valt. Net als bij de eerder besproken data van het CBS zullen deze gevallen deel uitmaken van de gepresenteerde cijfers, maar hier zullen ook andere zaken in zijn meegenomen. De aantallen waarbij het specifiek om kindermishandeling gaat zullen daardoor lager uitvallen.

CBS data van 2012-2015 in Criminaliteit en rechtshandhaving 2015 (Kalidien, 2016)

Het rapport 'Criminaliteit en rechtshandhaving' biedt inzicht in het aantal ontuchtzaken met kinderen als slachtoffer (art. 248a-248e Sr) uit de periode 2012 dat is geregistreerd door de politie, inschreven bij het OM of in eerste aanleg afgedaan door de rechtbank. Deze data zijn weergegeven in bijlage 2.

De cijfers laten zien dat jaarlijks rond de 1.000 van deze ontuchtzaken worden geregistreerd bij de politie. Ongeveer zeventig zaken worden jaarlijks ingeschreven bij het OM. Rond de dertig ontuchtzaken worden per jaar in eerste aanleg afgedaan bij de rechter. In de meeste zaken die voor de rechter komen vindt een schuldig verklaring plaats.

⁷ Een vrijspraak, technisch sepot of een andere technische uitspraak geldt in deze bron niet als geldige afdoening.

In deze data is enkel zeker dat het slachtoffer jonger was dan 16 (art. 248d-248e Sr) of 18 jaar (art. 248a-248c Sr). Het is niet bekend of er sprake was van een relatie tussen verdachte/dader en het slachtoffer die binnen de wettelijke definitie van kindermishandeling valt, omdat de relatie tussen de dader en het slachtoffer niet is opgenomen in de gebruikte wetsartikelen.⁸ Net als bij de eerder besproken data zullen gevallen die onder de wettelijke definitie vallen deel uitmaken van de gepresenteerde cijfers, maar er kunnen ook andere zaken in zijn meegenomen. De aantallen waarbij het specifiek om kindermishandeling gaat zullen daardoor mogelijk lager zijn.

Alleen Niet-Seksueel

Data uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) uit 2012 (Beerthuizen & Wartna, 2014)

Over verdachten van niet-seksueel geweld komt in het memorandum van Beerthuizen en Wartna (2014) op basis van OBJD data met betrekking tot het OM uit 2012 naar voren dat in dat jaar over 672 verdachten een beslissing is genomen. De meeste van deze verdachten zijn meerderjarig (n=539). De meesten (n=540) hebben een 'geldige afdoening' gekregen (d.w.z. een straf of maatregel door de rechter opgelegd of een afdoening door de officier van justitie).

Zoals eerder opgemerkt in de paragraaf over seksueel geweld, heeft deze bron alle zaken met minderjarige slachtoffers samen genomen. Hierbij is niet specifiek gefocust op zaken die onder de wettelijke definitie van kindermishandeling vallen.

Data uit het politieregistratiesysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH) over de regio Amsterdam van de periode 2013-2014 in 'Huiselijk geweld gemeld en dan...?' (Vink et al., 2015)

Voor het jaar 2013 zijn op basis van data uit het politieregistratiesysteem BVH 2.431 incidenten van huiselijk geweld vastgesteld waarbij minderjarigen zijn betrokken. Bij 1.266 van deze incidenten is een zorgformulier ingevuld voor een melding bij een Advies- en Meldpunt Kindermishandeling. Voor het

jaar 2104 zijn 2.406 incidenten vastgesteld waarbij in 1.414 gevallen een zorgformulier is ingevuld.

Binnen de bovengenoemde cijfers is geen aandacht besteed aan de relatie tussen de verdachte en het slachtoffer. Ook in dit geval is dus niet specifiek gefocust op incidenten die onder de wettelijke definitie van kindermishandeling vallen.

Reflectie

De resultaten van deze inventarisatie laten zien dat bestaande documenten een zeer beperkt beeld geven van het aantal kindermishandelingszaken in de justitieketen. In de documenten zijn geen gegevens te vinden over het aantal zaken (of daders, slachtoffers) dat bekend is bij de Reclassering, Raad voor de Kinderbescherming of Gecertificeerde Instellingen. Dat dit in bestaande documenten niet is gevonden, zegt niets over de kwaliteit van de interne registraties van deze organisaties. Het zegt enkel dat dergelijke data (nog) niet in onderzoeksrapporten zijn opgenomen.

Het is onduidelijk hoe de wél aangetroffen gegevens over kindermishandelingszaken zich tot elkaar verhouden. Uit bijlage 2 blijkt bijvoorbeeld duidelijk dat het aantal zaken dat bij de politie wordt geregistreerd ruim hoger is dan het aantal zaken dat bij het OM wordt ingeschreven. Echter, het is onduidelijk wat met de overige politiezaken is gebeurd en waarom.⁹ Welk deel van de zaken is bijvoorbeeld niet doorgestuurd wegens een gebrek aan bewijs? Over welk deel van de zaken is een zorgmelding gedaan? Meer informatie over de afhandeling van zaken binnen de verschillende organisaties zou een beter beeld kunnen geven van hoe de gevonden cijfers van de verschillende organisaties zich tot elkaar verhouden.

Een hieraan gerelateerd probleem is, dat het onduidelijk is hoe de onderzoekseenheden waarover de verschillende bronnen rapporteren, zich tot elkaar verhouden. Waar de ene bron rapporteert over het aantal slachtoffers, rapporteert de andere bron over het aantal verdachten en weer andere bronnen over het aantal strafzaken en/of incidenten. Tussen deze onderzoekseenheden is niet noodzakelijk sprake van

⁸ Als van zo'n relatie sprake was, is dat een van de gronden voor strafverzwaring op basis van artikel 248 Sr.

⁹ In algemene zin is hier wel iets over bekend, bijvoorbeeld uit het onderzoek van Van Vianen et al. (2010), maar over actueel geregistreerde zaken ontbreekt dit soort inzicht.

een één-op-éénrelatie. Bijvoorbeeld kan één verdachte/dader gerelateerd zijn aan meerdere slachtoffers en kan in een zaak sprake zijn van meerdere incidenten met meerdere verdachten en slachtoffers. Verder complicerend is dat het aantal betrokkenen bij een zaak niet door de hele keten gelijk hoeft te blijven. Zaken kunnen bijvoorbeeld door de politie of het OM worden uitgebreid door slachtoffers, verdachten of incidenten toe te voegen of juist worden afgeslankt door slachtoffers, verdachten of incidenten te laten vallen.

Belangrijk is verder dat de data uit geen van de bronnen werkelijk aansluiten op de wettelijke definitie van kindermishandeling. In de rapporten is wel gekeken of het slachtoffer minderjarig is, maar niet gelet op de precieze relatie tussen het slachtoffer en de verdachte/dader. Hierdoor is voldaan aan twee criteria die voortkomen uit de definitie van kindermishandeling: 1) een minderjarige die slachtoffer is van 2) een interactie van fysieke, psychische of seksuele aard die actief of passief wordt opgedrongen, waardoor ernstige schade in de vorm van fysiek of psychisch letsel wordt berokkend of dreigt te worden berokkend. Het is echter steeds niet duidelijk of de (vermeende) dader een ouder of een andere persoon waartoe het slachtoffer in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, betreft. Hierdoor is niet duidelijk of de geregistreerde zaken ook aan het derde criterium voldoen. Derhalve kan niet worden vastgesteld of het daadwerkelijk om kindermishandelingszaken volgens de Jeugdwet definitie gaat. Er zullen zaken zijn met minderjarige slachtoffers waarbij:

- geen sprake is van een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid. Bijvoorbeeld in zaken waarin de pleger zelf ook minderjarig is en waarbij sprake is van een gelijkwaardige verhouding;¹⁰
- pleger en slachtoffer niet veel in leeftijd verschillen (bijv. 18 resp. 16 jaar oud zijn). De pleger is weliswaar meerderjarig en het slachtoffer niet, maar er is nog niet per definitie sprake van een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid.

De gevonden aantallen zaken kunnen zodoende in veel gevallen kindermishandeling volgens de definitie uit de Jeugdwet betreffen, maar niet duidelijk is hoeveel dit er exact zijn.

Het beperkte beeld van de registraties van kindermishandeling lijkt samen te hangen met de beperking van de verschillende registratiesystemen zoals die bekend zijn uit de literatuur. Zoals in de inleiding reeds is vermeld, hanteert de politie geen aparte registratiecode voor kindermishandeling, maar wordt enkel geregistreerd of er sprake is van huiselijk geweld, waar een deel van de kindermishandelingszaken onder valt (Snippe et al., 2016, p. 26). Bij het OM kunnen zaken van niet-seksuele kindermishandeling onder zeventien verschillende wetsartikelen (waarvan de meerderheid ook op volwassen slachtoffers ziet) zijn geregistreerd, waardoor ze slecht herkenbaar zijn in de registraties (Alberda et al., 2015, p. 23). Zaken waarin sprake is van seksueel geweld zijn in de registraties van het OM – gedeeltelijk – beter herkenbaar, omdat er specifieke wetsartikelen bestaan voor ontucht met minderjarigen (Beerthuizen & Wartna, 2014). Van de Raad voor de Kinderbescherming weten we uit recent onderzoek dat in de registratie geen aparte code is waarmee wordt vastgelegd of er in een zaak sprake is van kindermishandeling (Snippe et al., 2016, p. 45). Bij de Raad is men wel bezig zijn om het registratiesysteem uit te breiden, waarbij informatie over de relatie tussen pleger en slachtoffer en de vorm van kindermishandeling per zaak systematisch wordt vastgelegd (Snippe et al., 2016, p. 46). Dit is potentieel een waardevolle bron voor de toekomst. Jeugdzorg Nederland heeft voor dit onderzoek laten weten dat voor zover bij hun bekend geen landelijke cijfers over kindermishandeling worden verzameld op basis van cijfers van Gecertificeerde Instellingen. Tot slot heeft de reclassering voor dit onderzoek bevestigd dat men kindermishandeling niet goed kan isoleren uit de registraties. Onderzoekers kunnen door dit soort beperkingen niet direct in de systemen zoeken op kindermishandeling, maar zijn genooddaakt alternatieve strategieën toe te passen. Een voorbeeld is alle zaken met minderjarige slachtoffers te selecteren. Maar zoals hiervoor is beschreven, is dit onvolgende om aan te sluiten bij de wettelijke definitie van kindermishandeling.

Op basis van bestudering van cijfers uit bestaande rapporten veronderstellen we dat het aantal kindermishandelingszaken volgens de officiële definitie niet eenduidig uit de bestaande registraties is te destilleren. Dit komt beeld komt overeen met literatuur waarin problemen met registratiesystemen worden beschreven waaruit blijkt dat deze nauwelijks meer mogelijkheden bieden (zie bijv. ook Snippe et al.,

¹⁰ Er kan ook tussen minderjarigen sprake zijn van een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid. Denk bijv. aan een (al dan niet oudere) broer die feitelijk de baas is over zijn zus.

2016). Echter, voor deze factsheet zijn de registratiesystemen en -praktijken zelf niet onderzocht; we beperkten ons immers tot bestudering van beschikbare *rapporten*. Het is daarom strikt genomen mogelijk dat registraties meer informatie omvatten en meer rapportages mogelijk maken dan wij hier hebben kunnen vaststellen.

Het ministerie van Veiligheid en Justitie wil het aantal kindermishandelingszaken in de justitieketen in de toekomst kunnen monitoren en volgen. Het is belangrijk om onder ogen te zien dat zaken pas goed geregistreerd kunnen worden als ze ook als zodanig worden herkend. Die herkenning is niet op elk moment in de 'keten' even eenvoudig – de relatie waarvan sprake is tussen slachtoffer en verdachte wordt mogelijk soms pas gaandeweg een onderzoek duidelijk. Vermoedelijk zullen weinig problemen in herkenning optreden wanneer de pleger een ouder is van het slachtoffer, maar andere relaties van afhankelijkheid of onvrijheid zijn onder bepaalde omstandigheden mogelijk moeilijker vast te stellen.

Het is belangrijk om, bij eventuele verbeteracties gericht op registratie, niet alleen te letten op minderjarige slachtoffers maar zeker ook op wat vastgelegd kan worden over de eventuele relatie van afhankelijkheid of onvrijheid tussen slachtoffer en verdachte. Immers dat is ook een essentieel onderdeel van de wettelijke definitie. Indien de juiste zaken identificeerbaar (en volgbaar) worden in de systemen van de verschillende justitieorganisaties, zou het verder goed zijn om te registreren hoe zaken door elke organisatie worden afgehandeld. Zodat ook een beter beeld wordt verkregen van hoe de cijfers van de verschillende organisaties op elkaar aansluiten.

Literatuur

- Alberda D., Karemaker, M., & Wartna B. (2015). *Vervolg haalbaarheidsonderzoek recidivemeting kindermishandeling*. Den Haag: WODC. Memorandum 2015-5.
- Alink, L., IJzendoorn, R.V., Bakermans-Kranenburg, M.J., Pannebakker, F., Vogels, T., & Euser, S. (2011). *Kindermishandeling in Nederland anno 2010: De Tweede Nationale Prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen (NPM-2010)*. S.l.: Casimir publishers.
- Beerthuizen, M., & Wartna, B. (2014). *Haalbaarheid recidivemeting kindermishandeling, seksueel geweld tegen kinderen en mensenhandel*. Den Haag: WODC. Memorandum 2014-6.
- Ebenau, E., & Oostrom, L. (2016). *Gewelds- en zedendelicten, 2014: De prevalentie van huiselijk geweld en kindermishandeling in gemeenten, jeugdzorgregio's en Veilig Thuis regio's*. Geraadpleegd op maart 2017: www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2016/27/slachtoffers-van-gewelds-en-zedendelicten-2014.
- Kalidien, S.N. (red.) (2016). *Criminaliteit en rechtshandhaving 2015*. Den Haag: Boom criminologie. Justitie in statistiek 6.
- Snippe, J., Boendermaker, M., Mennes, R., & Bieleman B. (2016). *Voor schatten geschikt: Vooronderzoek databronnen en methoden omvangschatting huiselijk geweld en kindermishandeling*. Groningen/Rotterdam: Intraval.
- Vianen, R.T. van, Boer, R.de, Jong, B.J. de, & Amersfoort, P. van (2010). *De inzet van het strafrecht bij kindermishandeling*. Rapport Van Montfoort, in opdracht van het WODC.
- Vink, R.M., Broek, H. van den, Harten, L.V. van, Lenting, E., & Elzinga, P. (2015). *Huiselijk geweld gemeld en dan...?* Leiden: TNO.

Bijlage 1 Inclusietabel

Bron	Registratiedata van 2012 of later beschikbaar?	Betrouwbare exacte getallen beschikbaar of herleidbaar?	Geïncludeerd?
Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2014). <i>Op goede grond</i>	Nee	Ja	Nee
Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2016). <i>Ontucht voor de rechter – deel 1</i>	Nee	Ja	Nee
Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2016). <i>Ontucht voor de rechter – deel 2</i>	Nee	Ja	Nee
Ebenau & Oostrom (2016). <i>Gewelds- en zedendelicten, 2014</i>	Ja (2014)	Ja	Ja
Alberda et al. (2016). <i>Vervolg haalbaarheidsonderzoek recidivemeting kindermishandeling</i>	Nee	Ja	Nee
Beerthuizen & Wartna (2014). <i>Vervolg haalbaarheidsonderzoek recidivemeting kindermishandeling.</i>	Ja (2012)	Ja	Ja
Snippe et al. (2016). <i>Voor schatten geschikt</i>	Nee	Nee	Nee
Vink et al. (2015). <i>Huiselijk geweld gemeld en dan...?</i>	Ja (2013-2014)	Ja, maar alleen over Amsterdam	Ja
Ferwerda & Hardeman (2013). <i>Kijk.. dan zie je het! Huiselijk geweld geteld en verdiept</i>	Ja (2012)	Ja, maar onbetrouwbaar door bewerking ^a	Nee
CBS (2014). <i>Jaarrapport 2014 Landelijke Jeugdmonitor</i>	Ja (2013)	Nee	Nee
CBS (2016). <i>Kindermishandeling en huiselijk geweld, 1e halfjaar van 2016</i>	Ja (eerste halfjaar 2016)	Ja, maar onbetrouwbaar volgens CBS	Nee
De Kinderombudsman (2015). <i>Kinderrechtenmonitor 2015</i>	Nee (geen eigen data)	Ja	Nee
Kalidien (2016). <i>Criminaliteit en Rechtshandhaving 2015</i>	Ja	Ja	Ja

^a Datareconstructie op basis van percentages uit tabellen heeft laten zien dat de totaalpopulatie per tabel verschilt. Het gevolg van deze uitkomsten is dat niet vast kan worden gesteld wat de werkelijke totaalpopulatie is.

De rapporten Kinderen in Tel van 2014 en 2016, jaarverslagen van AMK 2012 en 2013 en het Jaarbericht Kindermishandeling zijn in het kader van dit onderzoek bekeken, maar buiten beschouwing gelaten omdat deze geen data bevatten uit de justitieketen.

Bijlage 2 Data over ontucht met kinderen^a uit Criminaliteit en rechtshandhaving 2015

	2012	2013	2014	2015 ^b
Politie				
Bij de politie geregistreerde misdrijven	1.050	980	980	800
Bij de politie geregistreerde verdachten (totaal)	660	640	590	430
Bij de politie geregistreerde verdachten (unieke personen)	600	590	530	400
Bij de politie geregistreerde minderjarige verdachten (totaal)	110	80	100	60
Bij de politie geregistreerde minderjarige verdachten (unieke personen)	90	80	80	60
Openbaar Ministerie				
Bij het Openbaar Ministerie ingeschreven misdrijfzaken	67	71	70	155
Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken ^c	70	76	73	158
Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken: transacties	3	1	1	1
Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken: transacties met als voorwaarde betaling geldsom	1	1	0	0
Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken: transacties met als voorwaarde leer- of werkproject	2	0	1	1
Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken: onvoorwaardelijke beleidssepots	2	1	0	3
Bij het Openbaar Ministerie ingeschreven misdrijfzaken met minderjarige verdachten	3	1	2	5
Door het Openbaar Ministerie genomen beslissingen in misdrijfzaken met minderjarige verdachten	5	0	3	2
Rechter				
Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken	33	21	29	71
Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: schuldigverklaringen	26	20	25	61
Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: vrijspraken en ontslagen van alle rechtsvervolgning	5	1	4	10
Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen	9	9	7	42
Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke geldboete	0	2	0	0
Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke taakstraffen	17	8	9	8
Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: detentiejaren van (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen	7	4	4	6
Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken: gemiddelde detentiedagen van (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraffen en hechtenissen	266	168	185	50
Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken met minderjarige verdachten	1	1	3	1
Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken met minderjarige verdachten: schuldigverklaringen	1	1	3	1
Door de rechter in eerste aanleg afgedane misdrijfzaken met minderjarige verdachten: opgelegde (deels) onvoorwaardelijke taakstraffen	1	1	2	0

^a In deze categorie worden door het CBS-zaken ondergebracht vallend onder artikel 248a-248e Sr.

^b De cijfers over 2015 zijn voorlopige schattingen.

^c Dit betreft onder andere onvoorwaardelijke en voorwaardelijke sepots, transacties, voegingen, dagvaardingen, en strafbeschikkingen.

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Veiligheid en Justitie weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl.